

Obsah

Předmluva

13

Díl první

Boží volání - odpověď člověka

I. Člověk a Boží volání

16

1. Výzva být člověkem

16

2. Svoboda a mravnost

18

3. Být člověkem v odpovědnosti před Bohem

20

II. Odpověď Bible

22

1. Boží volání a odpověď člověka ve Starém zákoně

22

1.1 Boží volání a odmítnutí člověka

22

1.2 Boží smlouva s Izraelem

24

1.3 Zvěstování a mravní poselství u proroků

26

1.4 Mesiánské přísliby práva a spravedlnosti v přicházejícím království

27

1.5 Napomínání starozákonního mudrosloví k dobrému životu

28

2. Zvěstování spásy a mravní poselství v Novém zákoně

29

2.1 Ježíšovo volání a odpověď člověka

29

2.2 Obrácení, víra a následování

31

2.3 Blahoslavenství a Ježíšovy „radikální“ požadavky

32

2.4 Přijetí Ježíšova etosu v církvi

34

2.5 Uskutečňování Ježíšových požadavků jako trvalý nárok

35

3. Základní struktura biblického etosu

37

III. Realizace života z víry

39

1. Základní křesťanské postoje

39

1.1 Víra

40

1.2 Naděje

41

1.3 Láska

44

1.4 Spravedlnost, milosrdenství a věrnost

47

1.5 Kardinální (základní) ctnosti: moudrost, spravedlnost, statečnost, mírnost

50

2. Hřích a obrácení

54

2.1 Vědomí hříchu a chápání hříchu dnes

54

2.2 Biblický pohled na hřích

56

2.3 Podstata osobního hříchu

57

2.4 Smrtelný - všední hřích, těžký - lehký hřích

59

3. Duchovní obnova ve zpytování svědomí, obrácení, pokání a odpuštění

62

IV. Měřítko křesťanského jednání	65
1. Normy: omezení, nebo umožnění svobody?	65
1.1 Normy a jejich funkce	65
1.2 Význam sociálních norem	66
1.3 Jedinečnost etických norem	66
1.4 Etické a právní normy	67
2. Normy jako přikázání Boží a jako přikázání rozumu	68
2.1 Bůh jako nosný základ etosu	68
2.2 Mravní chápání z víry a rozumu	69
2.3 Lidská přirozenost jako pramen a míra mravního jednání	70
2.4 Bezpodmínečný nárok platnosti a historická podoba norem	71
3. Lidská práva jako měřítko pro lidsky důstojný život	73
3.1 Co jsou lidská práva?	73
3.2 Vývoj ideje lidských práv ve společnosti a v církvi	73
3.3 Odůvodnění lidských práv	74
3.4 Dnešní členění lidských práv	76
4. Instituce učitelského úřadu církve jako měřítko křesťanského jednání	77
4.1 Autorita učitelského úřadu v otázkách víry	77
4.2 Autorita učitelského úřadu v mravních otázkách	78
4.3 Odstupňovaná závaznost	79
V. Svědomí	82
1. Otázka svědomí	82
2. Výklad svědomí v Písmu sv.	82
2.1 Svědomí jako místo setkání člověka s Bohem v pojetí Starého zákona	82
2.2 Svědomí a zakoušení Boha v Novém zákoně	84
3. Dnešní křesťanská nauka o svědomí	87
3.1 Důstojnost svědomí	87
3.2 Působení osobního svědomí	90
4. Výchova svědomí a vzdělávání svědomí	93
4.1 Svěprávné svědomí jako cíl výchovy a vzdělávání svědomí	93
4.2 Cesty k výchově a vzdělávání svědomí	94
5. Svoboda svědomí	96

Druhý díl

Přikázání Boží

Desatero přikázání

100

Hlavní přikázání lásky

101

Úvod

Boží přikázání jako ukazatel cesty k životu

102

I. Nebudeš mít jiného Boha mimo mne (První přikázání)

105

1. Výzva ke svazku s jedním Bohem

106

1.1 Doslovné znění tohoto přikázání

106

1.2 Smysl a význam tohoto přikázání

106

2. Odpověď víry jako „ano“ Bohu skrze Ježíše Krista v Duchu svatém

108

2.1 Dát se ovlivnit Božím voláním

108

2.2 Rozhodnutí pro Boha proti nevěře a ideologii

109

3. Základní formy zbožštění a cesty zdařilého života

111

3.1 Zbožštění majetku

111

3.2 Zbožštění moci

112

3.3 Zbožštění požitku a rozkoše

113

3.4 Cesty zdařilého života: „evangelijní rady“

113

4. Setkání s Bohem v obrazech a představách

114

4.1 Obrazy Boha a dějin spásy v kultu a umění

114

4.2 Představy o Bohu v teologii a zbožnosti

116

4.3 Obraz Boha, k obrazu Božímu, obraz Boha v Ježíši Kristu

118

II. Nezneužiješ jména Hospodina, svého Boha (Druhé přikázání)

121

1. Zjevení Božího jména a uctívání Boha

122

1.1 Doslovné znění tohoto přikázání

122

1.2 Smysl a význam tohoto přikázání

122

2. Vzývat jméno Boží v modlitbě

123

2.1 Způsoby modlitby

123

2.2 Formy modlitby

125

2.3 Řád a doby modlitby

127

2.4 „Modlitba Páně“

127

3. Ctít Boha v symbolech, znameních a osobách

132

3.1 Obřady a znamení

132

3.2 Svátosti - účinná znamení Boží přítomnosti

133

3.3 Ctít Boha ve svatých

134

4. Zvláštní způsoby uctívání Boha

135

4.1 Slib

135

4.2 Přísaha

136

5. Zneužívání Božího jména

138

5.1	Pověra a magie, klení a lehkovážné mluvení o Bohu	138
5.2	Zneužívání moci „ve jménu Božím“	140
III.	Pamatuj na den odpočinku, že ti má být svatý (Třetí přikázání)	143
1.	Sabat jako Boží dar starozákonnímu lidu	144
1.1	Doslovné znění přikázání	144
1.2	Sabat jako zastavení v práci	144
1.3	Sabat jako znamení smlouvy	145
1.4	Sabat jako poukaz na stvoření a Stvořitele	145
1.5	Sabat jako vzpomínka na osvobození	145
1.6	Sabat jako znamení obnovy smlouvy a budoucí slávy	146
2.	Křesťanská neděle jako Boží dar novozákonnímu lidu	146
2.1	Neděle jako „den Páně“	146
2.2	Neděle jako den společenství věřících	149
3.	Neděle dnešního křesťana	150
3.1	Neděle v dnešní společnosti	150
3.2	Neděle jako sváteční den	151
3.3	Slavení víry v bohoslužbě církve	152
4.	Slavení neděle a odloučení křesťané	155
IV.	Cti svého otce i matku (Čtvrté přikázání)	159
1.	Zodpovědnost v základních formách života společenství	160
1.1	Doslovné znění přikázání	160
1.2	Smysl přikázání	160
2.	Žít jako křesťané v rodině	162
2.1	K dnešní situaci rodiny	162
2.2	Rodina jako místo přijetí a bezpečí	164
2.3	Rodina jako místo výchovy a vzdělání	166
2.4	Rodina jako domácí církev	168
3.	Křesťané a politické společenství	170
3.1	Křesťanské evangelium a politická autorita	170
3.2	Základy a cíle moderního politického společenství	172
3.3	Věda a politika, církve a stát	176
3.4	Protest a odpor ve svobodném demokratickém státě	178
3.5	Odboj proti nespravedlivé moci	180
4.	Křesťané a jejich církve	182
4.1	Všeobecná povinnost podporovat život církve	182
4.2	Úloha církevní autority	183
4.3	Církevní přikázání	184
V.	Nezabiješ (Páté přikázání)	187
1.	Hodnota a důstojnost lidského života	188
1.1	Znění pátého přikázání	188

1.2	Smysl přikázání	188
1.3	Zákaz zabít a přikázání lásky	189
1.4	Páté přikázání v naší době	191
2.	Rozvoj a utváření života	192
2.1	Rozvoj tělesně-duchovního života	192
2.2	Zachování zdraví a péče o něj	192
3.	Ohrožení zdraví a života	193
3.1	Léky, alkohol, drogy	193
3.2	AIDS	194
3.3	Sebevražda	196
3.4	Násilí, mučení, trest smrti	197
3.5	Nasazení a obětování zdraví a života	199
4.	Ochrana lidského života na jeho počátku	200
4.1	Otázky a problémy okolo začátku lidského života	200
4.2	Zachování lidského života v konfliktních situacích	201
4.3	Genetické poradenství a prenatální vyšetření	203
4.4	Zákon státu a ochrana nenarozeného života	205
4.5	Genový výzkum a genová technologie	206
5.	Péče o nemocné a umírající lidi	210
5.1	Nemoc, umírání a smrt v křesťanském životě	210
5.2	Služba nemocným a umírajícím	212
5.3	Smrt a pohřeb	217
5.4	Darování orgánů k záchraně života	218
6.	Odpovědnost za mír	219
6.1	„Evangelium pokoje“ (Ef 6,15)	219
6.2	Podporování míru; zachovávání spravedlnosti a respektování práv	221
6.3	Zajištění míru: bezpečnost pro všechny	222
6.4	Naděje pro mír: odmítnutí násilí a láska k bližnímu	226
6.5	Výchova k míru, služba míru	227
7.	Zodpovědnost za stvoření	229
7.1	Ekologická krize	229
7.2	Člověk a svět ve světle víry	229
7.3	Křesťanská víra a etos životního prostředí	230
7.4	Křesťansky formovaná etika životního prostředí	232

VI. Nesesmilníš

	Nepožádáš manželky bližního svého (Šesté a deváté přikázání)	235
1.	Kontinuita a proměny v chápání pohlavnosti a manželství	236
1.1	Znění šestého a devátého přikázání	236
1.2	Smysl a význam obou přikázání v dějinách a přítomnosti	236
2.	Smysl lidské pohlavnosti	238
2.1	Osobní řád pohlavnosti	238
2.2	Láska, trvalá věrnost a nerozlučitelné manželství	241

2.3	Rovnoprávnost, partnerství a instituce	246
2.4	Manželská láska, plodnost a rodičovství	251
2.5	Manželství a celibát	253
3.	Mravní orientace sexuality v manželství	255
3.1	Hodnota a důstojnost manželského setkání	255
3.2	Regulace porodnosti	256
3.3	Operační sterilizace	258
3.4	Umělé oplodnění	259
4.	Otázky předmanželské a mimomanželské sexuality	262
4.1	Osobní vývoj vlastní sexuality	262
4.2	Vzájemné styky pohlaví před manželstvím	263
4.3	Nemanželská životní společenství	265
4.4	Homosexuální vztahy	267
4.5	Nabízení a znázorňování sexuality	269
VII. Nepokradeš		
	Nepožádáš majetku bližního svého (Sedmé a desáté přikázání)	271
1.	Sedmé a desáté přikázání jako ukazatel ke svobodě a spravedlnosti	272
1.1	Znění sedmého a desátého přikázání	272
1.2	Původní smysl sedmého a desátého přikázání ve Starém zákoně	272
1.3	Ježíšův úsudek a etos prvotní církve	274
1.4	Význam sedmého a desátého přikázání v současnosti	276
2.	Práce jako mravní úkol	277
2.1	Dnešní formy práce	277
2.2	Struktura vztahů pracovních forem	278
2.3	Personální charakter práce	278
2.4	Smysl lidské práce	279
2.5	Práce ve světle víry	279
3.	Úkoly v uspořádání světa práce	281
3.1	Výstavba řádu práce	281
3.2	Právo na práci	282
3.3	Slučitelnost výdělečné práce a práce v rodině	283
3.4	Vytváření humánních pracovních podmínek a podnikových struktur	283
3.5	Koaliční právo, stávka a výluka	285
3.6	Právo na podnikatelskou iniciativu	287
4.	Smysl a uspořádání vlastnictví	288
4.1	Formy vlastnictví	288
4.2	Uspořádání vlastnictví	288
5.	Jednotlivé mravní úkoly ekonomického chování	290
5.1	Správný přístup ke konzumním statkům	290
5.2	Ochrana hospodářských práv druhých	291
5.3	Respektování duševního vlastnictví	291
5.4	Závazky vůči společenskému vlastnictví	292

5.5	Respektování ekologické únosnosti	292
5.6	Budování celosvětové sociální spravedlnosti	292
5.7	Omezení růstu světové populace	294
6.	Křesťansky zodpovědný hospodářský řád	295
6.1	Nutnost a úkoly hospodářského řádu	295
6.2	Liberalismus a socialismus	295
6.3	Sociálně tržní hospodářství	296
VIII.	Nevydáš proti svému bližnímu křivé svědectví (Osmé přikázání)	299
1.	Pravda a pravdivost v příkazu osmého přikázání	300
1.1	Znění osmého přikázání	300
1.2	Původní význam osmého přikázání	300
1.3	Pravdivost v životě dnešních lidí	300
2.	Dimenze pravdy a pravdivosti	302
2.1	Teologická dimenze	302
2.2	Personální dimenze	305
2.3	Sociální dimenze	306
2.4	Věcná dimenze	307
3.	Pravdivost a věrnost danému slovu	307
3.1	Věrnost vlastnímu předsevzetí	307
3.2	Dodržování slibů a smluv	308
4.	Pravdivost v mezilidské sféře	308
4.1	Diskrétnost	308
4.2	Respektování cti a dobré pověsti	310
4.3	Svědectví u soudu	311
4.4	Povinnost informování o nemoci	311
4.5	Povinnost k „bratrskému napomenutí“	312
4.6	Profesionální a zpovědní tajemství	313
5.	Pravda na veřejnosti	313
5.1	Vytváření veřejného mínění	313
5.2	Poznávání pravdy věděním a vzděláním	315
5.3	Služba pravdě ve vědě a technice	316
5.4	Pravdivost v politickém životě	318
5.5	Svoboda projevu a tisku, svoboda umění	319
5.6	Reklama a propagace	321
5.7	Shromažďování a ochrana dat	322
Závěr		
	Největší je láska - zůstat v lásce	323
	Seznam zkratk	329